

מסורת הש"ס

א) ר"מ מ"ד, ב) ו'לקמן
מ"ה: א) דלפניהו היו פטרי
כדיניהו את שמתין להרג
את זה והרג את זה.
ד) לקמן מ"ח, ט) ו'ל'אש.
ו) לעיל מ"ג: א) ו'גיל
רכ"ה, ב) ר"מ מ"ד.
ט) ר"מ, י) ו'גיל דרכ"ה.

הנהגות הב"ה

א) נ"ס כחם מן הרחל
ד"ן הוא: ב) ר"ש ר"ה
אם אמרת וכו' לישאל
אמרתה וכו' ד"ן ק"ל
מחמור בן ובת:

גלוין הש"ס

ר"ש ר"ה ש"ד באר"ם וכו'
הוא שור בן יומי קרי
שור, לקמן ס"ה ע"ב:
שם ד"ה ר"ה ב"ח דר"ש
ש"ה וק"מ וכו' לקמן פ'
ע"ה: ח"ב"ה ר"ה הוא שם
הוא המכונה ב"ו כר"ה
ד"ף מה ע"ה ר"ה
מל"ה:

שור שנגח ד' וה' פרק רביעי בבא קמא

מ"ד.

עין משפט
נר מצוה

כ"ג א מ"י פ"י מה"ל מוק'
ממון הלכה ט פתג'
עשין ט:
כ"ד ב ג ד ה מ"י ע"ס
הלכה י והלכה יג:

תורה אור השלם
א) או בן יגח או בת יגח
כמשפט ד"ה וצ"ה ל'ה:
ש"ה כ"א לא

שור כּאדם שפּעשה בו קטן הורג כשור גדול הורג * דהא
שור בן יומי קרי שור דמתיב (ויקרא כג) שור או כשנ כי יולד:
אינו דין שחיבו. זו סקילה על מיעוק קטן כעל אדם גדול: **שכן**
חיבו. בנוקין ארבעה דברים שהשור קטן מהן ומזק לא תשיב
דהא שור נמי נוקא משלם: **ס"ל בן**
ובס. קטנים משמע לעיל מיניה
כתיב והמית איש או אשה: **ואין לי**
אלא כמועד. דקרא כמועד כתיב:
אלא חלקם בין סס למועד. לעינן
סקילה: **שפורע כחן בנוקין**. דאס
הויקו משלמין: **יפס כחן**. * דהרש
שוטה וקטן שפיעתן רעה החובל בהן
חיבו והן שמתלו בלחמים פטורין:
וכי דנין קל מחמור. מס ממועד:
להממיר. על הקל דנימא כי היכי
דחמור חיבו קל נמי חיבו דקדרשת
מס ממועד כמה מלינו דקחמי חיבו
בליש ואשה וחיבו בנן ובת כמועד
דהא חיוב דבן ובת כמועד הוא
דמתיב וקאמרת מה חיוב דליש
ואשה (במועד) עשה זו מס כמועד
אף בן ובת נעשה זו מס כמועד
ולשתכח דקא ילפת מס ממועד דאי
לא אשכחתי חיוב דבן ובת כמועד לא
הוה ילפת ליה כחם מאיש ואשה
דהא כמועד גופיה אי לאו דרביננהו
קרא לא מיתא לאתמיננהו מדינא לעיל:
אס החמיר. הכמוב בנן ובת סבאיש
ואשה כמועד סבך לך שהרי חמור
הוא לעינן כופר: **נחמיר**. אן מדינא
נתם הקל נחמיה: **אס אמרת בליש**
ואשה. כלומר וק"ו דלרשת נמי
נסיפא פירכא הוא דאס אמרת בליש
ואשה כו'. ל"א וכי דנין קל ויחומר
אין ובת שפטורין מן המלוא מאיש
ואשה וזה שמעתי וראשון מלאמי וכבר
הוא מן האחרון דהיכי פשיטא ליה
הך קולא והך חומרא דקמתמה וכי
דנין כו' והא מנא אשכח חומרא בנן
ובת דיפה כחן בנוקין מאיש ואשה:
ס"ל או בן יגח או בת יגח. יגח יגח
תרי זמני דריבה לה נגיחה למועד

וכי דנין קל מחמור. פ"ה דהך פירכא דנין ראשון דנין שני
דק"ו דליש ואשה שפורע כחן בנוקין לא דנין קל מחמור דלפניו
אי לא הוה כתיב מועד כלל הוה ילפינן בבאי קל וחומר אע"ג דבכ"ו
נמי קאמר לא חלקת האי לישנא לאו דוקא ולכן אלטריך לא אס
אמרת לעשות פירכא דנין שני שהוא
ק"ו: **נגיחה** * צנוקין. אלטריך
לכבות מוקין משום דלרשין נכסייה
דהאי קרא בנוקין כהמינה (לעיל דף
ג.) כמשפט שור בשור וכן נסוף
פרקין לעינן שמירה מעולה דנוקין
דרש מלא ישמרתו אע"ג דלא ישמרת
גבי מיתה כתיב: **והא** הם הוא.
לא בעי למימר דמתני' כר"י הגלילי
דמוקי שמואל מתני' כהפריה (לקמן
דף מ"ח:) גבי היה אביו או בנו נחמור
דמאי דוחקיה דשמואל לאוקמי
מתניתין כר"י הגלילי ומה פלוגתא
הוה שייך בזה דהוה פליגי רב ושמואל
מתני' כמאן ועוד דרישא דמתני'
דקחמי מועד דמשלם כופר ומס פטור
מן הכופר לא אמאי כר"י הגלילי והא
דלא מוקי שמואל מתני' דלקמן כמועד
ליפול על בני אדם צבורות דמפריש
מילתא דהכא כמועד להתחבך על
בני אדם ככתלים משום דההוא לא
סיכא כי האי: **והא** הם הוא.
המקשן פטור שמתחבך ככותל להפילו
ולא מתכוין להפילו על בני אדם
דאי"כ לא היה פטור ממימה ועל זה
מקשה והא מס הוא שאפילו עשה כן
כמה פעמים והרג בני אדם שלא
בכוונה אין מועד להרוג אדם * דכפי'
לעיל מדלא אשכחן מועד במתכוין
להרוג את הנהמה והרג את האדם
ומשני כמועד להתחבך על בני אדם
פירוש במתחבך להנאחם דמפריש
ואזיל דהוי מועד מתחילתו והוי
כאורחיה וז"ת ומי דוחקו לשמואל
לומר שחיבו כופר יעמידו במתכוין
להפיל הכותל ולא נתכוין להפיל על
בני אדם ופטור גם מכופר לפי שהוא
מס וי"ל דלרב ושמואל משמע להו
לישנא דמתני' דקחמי ונפל על האדם על היה מתכוין להפילו אלא
ממילא אירע שנפל ע"י שהיה מתחבך בו להנאחו ולכן קאמר שמואל
היכא דמתחבך כותל להנאחו כדמשמע לישנא דמתני' דפטור ממימה
וחיבו כופר ורב אמר פטור מזה ומה דמשמע לישנא דפטור
שפטור לגמרי והמקשן היה סבור דהא דנקט במתני' ונפל על האדם
ולא קחמי להפילו משום דלא מתכוין להפילו על האדם מיירי אבל
מ"מ במתכוין להפילו ושלם על האדם משמע ליה שמירי:
הכא שבי במתחבך * הנאחו. תימה דהכא אמר רב דפטור מזה
ומה ולקמן בהפריה (ד' מ"ח:) מוקי רב מתניתין דקחמי
משלם הכופר כמועד ליפול על בני אדם צבורות וחזו ירוקא ומירץ
רבינו מס דלקמן הוי רגל ככוונה כשמינה עצמו צבור כדי לאכול
הירק שבצבור ויודע שמתמעך האדם כמו רגל שדרסה ע"ג מיעוק
שיודע שיהרוג המיעוק ולפיכך משלם כופר אע"פ שאין השור בסקילה

הואיל ואינו מתכוין להזיק דלפניו רגל ככוונה מקרן ככוונה אבל הכא שמתחבך כותל להנאחו (א) (שלא ככוונה) היא שן ו'ן שלא ככוונה) שאינו יודע שיפול הכותל על האדם לפיכך פטור מן הכופר כקרן שלא ככוונה ומועד דהכא ודלקמן לאו דוקא מועד בשלש פעמים אלא כלומר דכבר שנעשה מועד מתחילתו כגון שן ורגל והא דפריך לקמן דמוקי לה כמועד ליפול על בני אדם צבורות אי הייז בר קטלא הוא דייק ממתני' דקחמי משלם הכופר ולא קחמי חיוב מיתה ומשלם הכופר משמע דפטור הוא מן המיתה ורש"י פירש כל הסוגיא דלקמן צע"ה אבל דוחק הוא ושם אפרש צע"ה ועל פי ר"ת נמי קשה דפטור רגל ככוונה לדרום על האדם ממימה כיון שלא נתכוין להרוג אי"כ ר"ש דיליף בשמעתינן נוקין מקטלא פטור רגל מנוקין ככוונה דריסה על הכלים כשלא נתכוין להזיק וזה אי אפשר דעל כרחק לאו ככוונה הזיק חייבה רחמנא דאי ככוונה הזיק אי"כ היינו קרן והואיל וכן על כרחק ליכא למילף נוקין מקטלא לעינן כוונה ורבינו שמואל מלא כנסר ימן דלא גרסינן מילתא דרב דפטור מזה ומהו ולקמן גרסינן מילא כותיה דשמואל ומינחא * דרב דפטור לעיל מכופר כשאין השור בסקילה: הוה